

*Załącznik Nr 2
do Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Powiecie Biłgorajskim
na lata 2018 - 2020*

**POWIATOWY PROGRAM PROFILAKTYCZNY
Z ZAKRESU PROMOWANIA I WDRAŻANIA PRAWDŁOWYCH
METOD WYCHOWAWCZYCH W STOSUNKU DO DZIECI
W RODZINACH ZAGROŻONYCH PRZEMOCĄ W RODZINIE
W POWIECIE BIŁGORAJSKIM
NA LATA 2018 - 2020**

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Podstawa prawna Programu profilaktycznego z zakresu promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Biłgorajskim.....	4
II. Założenia teoretyczne Programu.....	5
III. Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Biłgorajskiego.....	8
IV. Cele Programu.....	9
V. Adresaci i realizatorzy Programu.....	10
VI. Przewidywane efekty realizacji Programu.....	10
VII. Źródła finansowania.....	11
VIII. Ewaluacja i monitoring Programu.....	11
IX. Harmonogram działań.....	12

WSTĘP

Dzieciństwo i rodzina odgrywają w życiu każdego człowieka ogromną rolę. Sposób wychowania, stosowane przez rodziców metody wychowawcze oraz zwyczaje, jakie panują w każdej rodzinie mają wpływ na to, jakim dorosłym stanie się dziecko w przyszłości. Do prawidłowego rozwoju każdego dziecka niezbędna jest atmosfera akceptacji i miłości oraz ochrona i opieka zapewniające dzieciom poczucie bezpieczeństwa. Negatywne zjawiska społeczne takie jak uzależnienia, ubóstwo, bezrobocie czy choroby cywilizacyjne utrudniają zapewnienie dzieciom właściwych i sprzyjających rozwojowi warunków. Narastające napięcie i frustracja rodziców przyczynia się do przyjmowania przez nich nieprawidłowych postaw i metod wychowawczych, często opartych na przemocy. W związku z tym istnieje potrzeba podejmowania działań profilaktycznych w zakresie wspierania rodziny w pełnieniu przez nią funkcji opiekuńczych oraz wychowawczych.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. oraz Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 nakłada na powiaty następujące zadania:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Zapobieganie występowaniu oraz ograniczenie skali i skutków zjawiska przemocy wymaga systemowych i planowanych działań, a także współpracy wielu podmiotów zaangażowanych w pomoc rodzinie. Realizując wymogi ustawy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju opracowało profilaktyczny program promujący prawidłowe metody wychowawcze w rodzinach zagrożonych przemocą, który zostanie zrealizowany na terenie Powiatu Biłgorajskiego.

I. PODSTAWA PRAWNA

Podstawę prawną do opracowania Programu stanowią następujące dokumenty:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017r. poz. 1769 z późn. zm.),
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 przyjęty Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r.
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2020 przyjęty Uchwałą Nr. XXV/361/2016 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 grudnia 2016 r.
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Biłgorajskim na lata 2014 – 2020 przyjęta Uchwałą Nr XXXVII/247/2014 Rady Powiatu w Biłgoraju z dnia 29 maja 2014 r.

II. ZAŁOŻENIA TEORETYCZNE

Rodzina jest podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka, mającym fundamentalny wpływ na jego rozwój i funkcjonowanie. To w niej dziecko uczy się podstawowych umiejętności życiowych, kształtuje swoją osobowość, tożsamość, wzorce zachowań, nabiera przekonań o świecie, wartościach i zasadach nim rządzących. Postrzega się ją jako system charakteryzujący się specyficznymi relacjami, określoną dynamiką i granicami oraz określonym sposobem komunikacji, sprawowania kontroli i władzy, a także określonym układem pełnionych ról, sposobem osiągania różnych celów, zmagania się z trudnościami oraz radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.

Rodzina jest tym środowiskiem, w którym powstaje nowe życie. Rodzi się w nim i wzrasta istota ludzka podlegająca prawom biologicznym i społecznym, kształtowana przez oddziaływania wychowawcze rodziców. Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone indywidualną opieką ma możliwość zaspakajania swoich potrzeb, dzięki czemu może się prawidłowo rozwijać. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko czuje się dobrze, bezpiecznie, jest pewne siebie, ufne wobec rodziców, a także otwarte i ufne wobec innych ludzi, zachowuje się przy tym swobodnie i jest aktywne i wytrwałe w działaniu. Atmosfera, w jakiej toczy się wychowanie oraz ogół środków wychowawczych, a także sposób odnoszenia się do dziecka składają się na określony styl wychowania. Najczęściej wyróżniane style wychowania to:

- styl demokratyczny, którego główną zasadą jest wzajemne poszanowanie praw wszystkich członków rodziny,
- styl autokratyczny, który ma charakter konserwatywny i jest oparty na autorytecie przemocy,
- styl liberalny, w którym rodzice pozwalają dziecku na nadmierną swobodę.

Ze stylami wychowania łączą się postawy rodzicielskie, które coraz częściej sprowadza się do sześciu wymiarów: akceptacja, odrzucenie, autonomia, nadmierne ochranianie, nadmierne wymagania, niekonsekwencja. Dobry rodzic jest opiekuńczy, troskliwy, wrażliwy na potrzeby i możliwości dziecka, wspiera jego rozwój, jest konsekwentny, wyznacza dziecku granice, nie stosuje wzmocnień negatywnych. Nieprawidłowa postawa rodzicielska oraz styl wychowania może rodzić w dziecku agresję lub wywoływać bezradność, uległość i powierzchowne traktowanie norm i wartości.

Rodzina, która nie potrafi sprostać obowiązkom wobec dzieci oraz nie pozwala na zaspokojenie potrzeb, niezbędnych do prawidłowego rozwoju określana jest mianem rodziny dysfunkcyjnej. Najczęściej prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagrażają takie zjawiska

patologiczne jak:

- alkoholizm, inne uzależnienie lub choroba psychiczna w rodzinie,
- przemoc fizyczna lub/i psychiczna, maltretowanie i wykorzystywanie seksualne,
- psychiczne opuszczenie dzieci (nieobecność emocjonalna rodzica), chłód emocjonalny,
- czynne odrzucanie i dewaluowanie dziecka,
- nadużycia emocjonalne, czyli używanie dziecka przez dorosłego do zaspokajania swoich potrzeb emocjonalnych (np. czynienie z niego powiernika spraw dorosłych, tworzenie koalicji z dzieckiem przeciw drugiemu rodzicowi),
- stawianie nieadekwatnych do rozwoju i możliwości dziecka wymagań infantylizowanie dziecka lub żądanie spełniania nadmiernych, perfekcjonistycznych oczekiwań,
- przerost sztywnych wymagań,
- nadopiekuńczość i nadmierna kontrola.

Każde z wyżej wymienionych zjawisk negatywnie wpływa na funkcjonowanie dziecka, największe problemy stwarza alkoholizm i narkomania rodzica, przemoc we wzajemnych relacjach, wykorzystywanie oraz zaniedbywanie.

Przemoc domowa to działanie lub zaniechanie, dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym, z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi siły lub władzy, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w życie lub zdrowie (fizyczne bądź psychiczne), powodujące u nich szkody lub cierpienie.

Przemoc objawia się najczęściej w czterech wymiarach:

- przemoc fizyczna,
- przemoc psychiczna,
- nadużycie seksualne,
- zaniedbywanie.

Dzieci wychowujące się w rodzinach gdzie występuje przemoc, narażone są na dwa rodzaje niszczących doświadczeń. Pierwsze dotyczy dzieci, które są bezpośrednimi ofiarami przemocy, drugie zaś dzieci, które są świadkami przemocy. Na podwójne niebezpieczeństwo narażone są dzieci, które same doświadczają przemocy i są jej świadkami. Żyjąc w ciągłym lęku i poczuciu zagrożenia, dziecko doznaje szeregu urazów, z których najbardziej destrukcyjne to: obawa o życie i zdrowie swoje i rodziny, poczucie winy i odpowiedzialności za przemoc, bezradność, ambiwalencja uczuć w stosunku do rodziców, brak zaufania do dorosłych, urazy fizyczne. Doświadczanie

przemocy może prowadzić także do kłopotów w szkole, zamiany ról, kiedy to dziecko zmuszone jest do pełnienia roli osoby dorosłej, opóźnień w rozwoju, zaburzeń mowy, dolegliwości związanych ze stresem.

Długotrwałe następstwo doświadczanej przemocy owocuje utratą poczucia bezpieczeństwa, które jest niezbędne do prawidłowego rozwoju dziecka, a później osoby dorosłej. Jest ono bazą dla formowania się poczucia własnej wartości oraz umiejętności nawiązywania i utrzymywania prawidłowych relacji z innymi ludźmi.

III. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE POWITU BIŁGORAJSKIEGO

Według danych przekazanych przez Powiatową Komendę Policji w Biłgoraju w okresie od 2015 do 2017 roku przeprowadzono łącznie 536 interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie oraz wszczęto 113 postępowań przygotowawczych z artykułu 207 kodeksu karnego. Każda z interwencji oznaczała wypełnienie przez policję formularza „Niebieska Karta – A” oraz przekazanie go do przewodniczącego właściwego zespołu interdyscyplinarnego. Wśród osób pokrzywdzonych znaczącą część stanowiły osoby dorosłe. Wśród dzieci do 13 roku życia odnotowano jedną ofiarę przemocy, a wśród dzieci pomiędzy 13 a 18 rokiem życia 27. W tym samym okresie Ośrodek Interwencji Kryzysowej udzielił schronienia w hostelu 59 osobom, w tym 17 dzieciom.

W związku z powyższymi danymi, w celu poprawy efektywności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia jej negatywnych skutków i następstw długofalowych, konieczne jest opracowanie i realizacja skutecznych oddziaływań profilaktycznych oraz zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy w zakresie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców.

IV. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Celem programu jest ograniczenie skali przemocy oraz skutków stosowania przemocy w Powiecie Bilgorajskim poprzez podejmowanie działań profilaktycznych w rodzinach dotkniętych lub zagrożonych przemocą domową.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy w zakresie kompetencji i umiejętności wychowawczych, radzenia sobie z trudnymi sytuacjami, rozwiązywania kryzysów, poprawy relacji interpersonalnych w rodzinach dotkniętych i zagrożonych przemocą domową.
2. Edukacja rodziców/opiekunów w zakresie właściwych postaw rodzicielskich, metod i form wychowania, radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci.
3. Propagowanie pozytywnych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych w społeczności lokalnej.
4. Informowanie o możliwościach uzyskania wsparcia i pomocy w ze strony instytucji i organizacji pozarządowych w sytuacjach kryzysowych.
5. Spotkania tematyczne dla pracowników instytucji działających na rzecz pomocy rodzinom zagrożonym przemocą oraz na rzecz zwalczania i zapobiegania przemocy w rodzinie.

V. ADRESACI I REALIZATORZY PROGRAMU

Niniejszy Program skierowany jest do:

- rodzin dotkniętych i zagrożonych przemocą,
- rodziców doświadczających i/lub stosujących przemoc w rodzinie,
- instytucji zajmujących się pomocą rodzinie,
- placówek oświatowych,
- społeczności lokalnej.

Program zostanie zrealizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju przy współpracy podmiotów działających na rzecz pomocy rodzinie oraz przy współpracy placówek oświatowych.

VI. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU:

- poprawa wydolności wychowawczej rodzin dotkniętych oraz zagrożonych przemocą,
- wzmocnienie rodziny w wypełnianiu swoich zadań,
- poprawa warunków rozwoju dzieci i młodzieży w rodzinach dotkniętych oraz zagrożonych przemocą,
- zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
- wzrost dostępności specjalistycznej pomocy w zakresie rozwiązywania problemów wynikających z sytuacji kryzysowej oraz rozwijania i pogłębiania kompetencji opiekuńczo - wychowawczych,
- wzrost świadomości społecznej w zakresie możliwości uzyskania wsparcia i pomocy ze strony instytucji na terenie powiatu,
- wzrost wiedzy i kompetencji osób zaangażowanych w pracę z rodziną z zakresu zjawiska przemocy oraz prawidłowego wypełniania ról rodzicielskich.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zakłada się finansowanie Programu ze środków własnych Powiatu Biłgorajskiego ewentualnie ze środków pozyskanych z innych źródeł.

VIII. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Realizacja programu będzie monitorowana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju poprzez zbieranie danych statystycznych i sporządzanie sprawozdań z podejmowanych działań.

W oparciu o analizę jakościową i ilościową zgromadzonych danych raz w roku dokonywana będzie ewaluacja programu celem sprawdzenia jego skuteczności, trafności i określenia ewentualnych zmian na przyszłość.

X. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Cele szczegółowe programu	Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki / Planowany termin realizacji
1. Zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy w zakresie kompetencji i umiejętności wychowawczych, radzenia sobie z trudnymi sytuacjami, rozwiązywania kryzysów, poprawy relacji interpersonalnych w rodzinach dotkniętych oraz zagrożonych przemocą domową	Organizowanie specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia dla rodzin dotkniętych oraz zagrożonych przemocą domową	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju.	- liczba udzielonych porad - liczba osób, które skorzystały z oferty Termin realizacji: 2018 – 2020 rok
2. Edukacja rodziców/opiekunów w zakresie właściwych postaw rodzicielskich, metod i form wychowania, radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci	Organizowanie spotkań z rodzicami mających na celu rozwój wiedzy z zakresu właściwych metod wychowawczych oraz postaw rodzicielskich	Ośrodek Interwencji Kryzysowej we współpracy z placówkami oświatowymi z terenu powiatu	- liczba przeprowadzonych spotkań - liczba osób biorących udział w spotkaniach Termin realizacji: 2018 – 2020 rok
3. Propagowanie pozytywnych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych w społeczności lokalnej	Opracowanie i rozpropagowanie materiałów (ulotek, broszur, plakatów) wśród społeczności lokalnej na temat pozytywnych postaw i metod wychowawczych	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju Podmioty działające na rzecz pomocy rodzinie	- liczba ulotek, broszur i plakatów Termin realizacji: 2018 – 2020 rok
4. Informowanie o możliwościach uzyskania wsparcia i pomocy w ze strony instytucji i organizacji pozarządowych w sytuacjach kryzysowych	Opracowanie i rozpropagowanie materiałów (ulotek, broszur, plakatów) wśród społeczności lokalnej na temat możliwości uzyskania wsparcia w sytuacjach kryzysowych	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju Podmioty działające na rzecz pomocy rodzinie	- liczba ulotek, broszur i plakatów Termin realizacji: 2018 – 2020 rok
5. Spotkania tematyczne oraz szkolenia dla pracowników instytucji działających na rzecz pomocy rodzinom zagrożonym przemocą oraz na rzecz zwalczania i zapobiegania przemocy w rodzinie	Realizacja szkoleń i spotkań tematycznych podnoszących poziom wiedzy i kwalifikacje osób pracujących w instytucjach i organizacjach pomagających rodzinom	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju Podmioty działające na rzecz pomocy rodzinie	- liczba przeprowadzonych spotkań - liczba osób biorących udział w spotkaniach Termin realizacji: 2018 – 2020 rok

